

Функціонування і розвиток механізмів державного управління

УДК 351

Коляда Тетяна Анатоліївна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри управління та забезпечення якості у фармації
Національний фармацевтичний університет*

Koliada Tetiana

*PhD, Associate Professor, Associate Professor of the
Department of Management and Quality Assurance in Pharmacy
National University of Pharmacy
ORCID: 0000-0002-6929-8939*

Гук Андрій Осіпович

*аспірант кафедри публічного управління та підприємництва
Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Huk Andrii

*PhD Student of the Department of Public Administration and Entrepreneurship
National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute"
ORCID: 0009-0004-0265-7484*

**ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ
КОМУНІКАЦІЇ МІЖ ВЛАДОЮ ТА ГРОМАДЯНАМИ
E-PETITIONS AS AN INNOVATIVE MEANS OF COMMUNICATION
BETWEEN GOVERNMENT AND CITIZENS**

Анотація. Однією з інноваційних форм комунікації на сучасному етапі є впровадження електронної петиції. Цей інструмент стає важливим засобом взаємодії між владою та громадянами, надаючи

можливість швидко та ефективно висловлювати громадську думку, висувати ініціативи та вирішувати актуальні питання. Метою статті є розгляд і висвітлення ролі та значення електронних петицій як сучасного та інноваційного інструменту для взаємодії між владою та громадянами. Наголошено, що особливою формою колективного звернення громадян до Президента України, Верховної Ради, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування є електронна петиція, що обов'язкова до розгляду за умови набрання необхідної кількості голосів. Було проаналізовано нормативно-правові акти, що закріплюють право громадян на звернення до органів державної влади чи органів місцевого самоврядування. Здійснено аналіз Закону України «Про звернення громадян», де зазначено право громадян на звернення з електронними петиціями, вимоги до змісту електронної петиції. Також, наголошено на важливих аспектах данної форми звернення. Здійснено аналіз Порядку розгляду електронної петиції, адресованій Президентові України та процедури розгляду електронної петиції, направленої до Кабінету Міністрів України. Наголошено на тому, що петиції з якими звертаються до органів місцевого самоврядування, мають свої вимоги до кількості підписів та термінів збору. Ці умови визначаються статутом територіальної громади, забезпечуючи гнучкість і врахування особливостей конкретного регіону. У висновку наголошено, що електронна петиція дозволяє залучати більше громадян до активної участі в управлінні справами держави, робить процес прийняття рішень більш прозорим та демократичним. Такий підхід сприяє покращенню взаєморозуміння між владою та громадянами, а також стимулює взаємну відкритість та відповідальність сторін. Застосування електронних інструментів комунікації, зокрема електронної петиції, відкриває нові можливості для зміцнення взаємодії між владою та

громадянами, роблячи процес управління більш адаптивним до потреб суспільства.

Ключові слова: електронна петиція, публічна влада, комунікація, влада, громада.

Summary. *One of the innovative forms of communication in the modern era is the implementation of electronic petitions. This tool becomes a crucial means of interaction between the government and citizens, providing a quick and efficient way to express public opinion, propose initiatives, and address pressing issues. The purpose of this article is to examine and highlight the role and significance of electronic petitions as a modern and innovative tool for interaction between the government and citizens. The author emphasizes that one particularly impactful form of collective citizen appeal to the President of Ukraine, the Verkhovna Rada, the Cabinet of Ministers, or a local self-government body is an electronic petition, mandatory for consideration when a required number of votes is reached. The author analyzes the legal norms that establish citizens' right to address state authorities or local self-government bodies. The article delves into the Ukrainian Law on Citizens' Appeals, which specifies citizens' right to submit electronic petitions and outlines requirements for the content of such petitions. Important aspects of this form of communication are also emphasized. An analysis of the Procedure for considering electronic petitions addressed to the President of Ukraine and the procedure for considering electronic petitions directed to the Cabinet of Ministers of Ukraine is carried out. The article underscores that petitions addressed to local self-government bodies have specific requirements for the number of signatures and collection deadlines, as determined by the statute of the territorial community, ensuring flexibility and consideration of regional peculiarities. In conclusion, it is emphasized that electronic petitions enable the engagement of more citizens in active participation in state affairs, making the*

decision-making process more transparent and democratic. This approach contributes to improving understanding between the government and citizens while stimulating mutual openness and responsibility. The application of electronic communication tools, particularly electronic petitions, opens new possibilities for strengthening the interaction between the government and citizens, making the governance process more adaptive to societal needs.

Key words: *electronic petition; public administration; communication; authority; community.*

Постановка проблеми. В Україні спостерігається продовження демократичних процесів, що супроводжуються розвитком відносин між владою та громадянами, де комунікація визнається ключовим чинником прогресу. В сучасний період активно впроваджуються механізми електронної демократії та електронного урядування. Проте, актуальним є визначення особливостей комунікації між владою та громадянами, враховуючи сучасні світові виклики, рівень розвитку політичної свідомості та технологічний прогрес. Однією з інноваційних форм комунікації на сучасному етапі є впровадження електронної петиції. Цей інструмент стає важливим засобом взаємодії між владою та громадянами, надаючи можливість швидко та ефективно висловлювати громадську думку, висувати ініціативи та вирішувати актуальні питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням комунікації між владою та громадянами в Україні приділялось чимало уваги з боку дослідників, що працюють в різних галузях – економіка, юриспруденція, політологія та державне управління. Так, в різні роки цю проблематику висвітлювали А. І. Романов [1], С. Г. Денисюк [1], О. О. Каретна [2], Х. Тибінка [3], Ю. О. Горбань, О. С. Дніпров, І. Ф. Корж, Н. Лісова, Є. О. Романенко, Ротар Н. та багато інших. Значна кількість досліджень з означеної тематики підкреслює її актуальність, водночас

наразі відсутні публікації про інноваційний інструмент взаємодії між владою та громадянами хоча його популярність стрімко зростає.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Завданням цієї статті є розгляд і висвітлення ролі та значення електронних петицій як сучасного та інноваційного інструменту для взаємодії між владою та громадянами.

Виклад основного матеріалу. Як наголошують аналітики, західна традиція надає нам приклад: президент не може зробити жодного кроку, жодна ініціатива не може стартувати, якщо за цим не побудований консенсус із суспільством. Тобто, президент узгоджує ініціативи із громадянами, проводяться диспути, обговорення. Адже у розвинених суспільствах є чітко визначені «правила гри» для влади - норми права, традиції, відповідальність перед суспільством, впливова опозиція, незалежні ЗМІ, активні громадяни. Все перераховане робить взаємодію влади з громадянами ефективною, демократичною. Здобувши підтримку населення як одного з опонентів, владі легше «боротися» з низкою суспільних проблем [1].

Ефективність державного управління в значній мірі визначається налагодженістю комунікації між різними органами державної влади, громадськими групами та засобами масової інформації. Висловлюючи свою точку зору, О.О. Каретна стверджує, що саме комунікація є не лише інструментом влади, але і формою її існування [2].

У сучасному світі, де інформаційні потоки швидко розвиваються, важливість ефективної комунікації стає критичною для успішної діяльності державних органів. Взаємодія між різними гілками влади, громадськістю та ЗМІ не лише сприяє обміну інформацією, але і формує образ влади в очах громадян. Ефективна комунікація відкриває можливості для врегулювання конфліктів, прийняття інформованих рішень і зміцнення легітимності влади. Враховуючи сучасні виклики та технологічний

прогрес, важливо розуміти, що комунікація визначає не лише передачу інформації, але й взаєморозуміння та взаємодію. Забезпечення відкритості, прозорості та активної участі громадськості у процесах прийняття рішень є ключовими аспектами сучасної комунікації в державному управлінні.

Особливою формою колективного звернення громадян до Президента України, Верховної Ради, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування є електронна петиція, що обов'язкова до розгляду за умови набрання необхідної кількості голосів.

Конституція України та Закон України «Про звернення громадян» забезпечують громадянам право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади чи органів місцевого самоврядування. Це право визначається як фундаментальне і визначене в статті 40 Конституції України [4]. Щодо практичної реалізації цього права, вона забезпечується через Закон України «Про звернення громадян», який також визначає та регулює поняття «електронна петиція» [5].

Правовою основою подання та розгляду петиції, вимоги до її змісту визначаються низкою нормативно правових актів. Це, насамперед Конституція України, де закріплене право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк [4].

Відповідно до статті 23¹Закону України «Про звернення громадян» зазначено право громадян на звернення з електронними петиціями до Президента України, Верховної Ради, Кабінету Міністрів, органу місцевого самоврядування через офіційний веб-сайт [5]. Також, в законі зазначено вимоги до змісту електронної петиції. Так, у заяві електронної петиції важливо чітко висловити суть звернення, включаючи прізвище,

ім'я та по батькові ініціатора, а також його адресу електронної пошти. Важливим аспектом є те, що дана форма звернення не повинна містити закликів до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України, пропаганди війни, насильства, жорстокості, а також розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі чи закликів до вчинення терористичних актів, які порушують права та свободи людини.

Процедура подання електронної петиції до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування починається із заповнення спеціальної форми на офіційному веб-сайті органу, якому вона адресована, або веб-сайті громадського об'єднання, яке здійснює збір підписів на підтримку електронних петицій, та розміщує текст електронної петиції. Важливо при цьому звернути увагу, щоб зазначена в зверненні тема входила до повноваження того органу, до якого направляється.

Створена петиція, якщо вона відповідає установленим нормам, автоматично розміщується на офіційному веб-сайті протягом двох робочих днів від моменту надсилання її автором. Цей часовий проміжок визначається як обов'язковий термін для публікації. День публікації слугує початковою датою для збору підписів, що свідчить про початок мобілізації громадської підтримки. У випадку, коли петиція не відповідає встановленим нормам, процес оприлюднення не відбувається. Автора інформують про це не пізніше терміну, що передбачений для офіційної публікації. Це забезпечує ефективний механізм взаємодії із громадськістю та дозволяє оперативно реагувати на невідповідності чи неправильності у поданні петицій.

На нашу думку, такий підхід до оприлюднення петицій сприяє прозорості та визначеності у взаємодії із громадянами, а також надає їм можливість швидко мобілізувати суспільну підтримку у випадку важливих та актуальних питань.

Електронні петиції, що направлені Президенту України, Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України, піддаватимуться особливому порядку розгляду, за умови набору не менш як 25000 підписів громадян протягом трьох місяців з дня їх оприлюднення. Це визначений термін, що дозволяє ефективно визначати громадську підтримку та актуальність представлених петицій.

Так, розгляд електронної петиції, направленої Президенту України, регламентується відповідно до Порядку розгляду електронної петиції, адресованої Президентові України, затвердженої Указом Президента України від 28 серпня 2015 року № 523/2015.

Згідно вищезазначеного документу Адміністрація Президента України не пізніше наступного робочого дня після закінчення розгляду електронної петиції: розміщує на веб-сайті Офіційного інтернет-представництва Президента України публічне оголошення про підтримку або не підтримку Президентом України електронної петиції; оприлюднює відповідь Президента України на електронну петицію на веб-сайті Офіційного інтернет-представництва Президента України у спеціальному розділі з питань електронних петицій; надсилає відповідь на електронну петицію у письмовому вигляді автору (ініціатору) електронної петиції та відповідному громадському об'єднанню, яке здійснювало збір підписів на підтримку електронної петиції, на зазначені ними адреси електронної пошти.

У разі визнання Президентом України за доцільне реалізувати викладені в електронній петиції пропозиції шляхом видання акта Президента України або внесення на розгляд Верховної Ради України відповідного законопроекту Адміністрація Президента України вживає в установленому порядку заходів щодо підготовки таких проектів актів [6].

Процедура розгляду електронної петиції, направленої Кабінету Міністрів України визначається відповідно до Порядку розгляду

електронної петиції, адресованої Кабінету Міністрів, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів Україна від 22 липня 2016 року № 457.

Петиції, що звертаються до органів місцевого самоврядування, мають свої вимоги до кількості підписів та термінів збору. Ці умови визначаються статутом територіальної громади, забезпечуючи гнучкість і врахування особливостей конкретного регіону.

У випадку, якщо електронна петиція не набирає необхідної кількості підписів, вона автоматично розглядається відповідно до законодавства як звичайне звернення громадян. Вважаємо, що цей механізм забезпечує об'єктивність та справедливість у взаємодії з громадянами, дозволяючи кожній петиції отримати належний рівень уваги та визнання.

Законом України «Про звернення громадян» встановлено принципи, які полягають в тому, що відповідні органи державної влади, органи місцевого самоврядування та громадські об'єднання під час збору підписів на підтримку електронної петиції зобов'язані забезпечити: безоплатність доступу та користування інформаційно-телекомунікаційною системою, за допомогою якої здійснюється збір підписів; електронну реєстрацію громадян для підписання петиції; недопущення автоматичного введення інформації, у тому числі підписання електронної петиції, без участі громадянина; фіксацію дати і часу оприлюднення електронної петиції та підписання її громадянином.

Розгляд електронної петиції здійснюється невідкладно, але не пізніше десяти робочих днів з дня оприлюднення інформації про початок її розгляду.

Інформація про початок розгляду публікується не пізніш як через три робочі дні після набрання необхідної кількості підписів на підтримку петиції, а в разі отримання електронної петиції від громадського об'єднання – не пізніш як через два робочі дні після отримання такої петиції.

Якщо електронна петиція містить клопотання про її розгляд на парламентських слуханнях у Верховній Раді України або громадських слуханнях відповідної територіальної громади, автор (ініціатор) петиції має право представити електронну петицію на таких слуханнях. У такому разі строк розгляду електронної петиції продовжується на строк, необхідний для проведення відповідних слухань.

Відповідь на електронну петицію оприлюднюється на офіційному веб-сайті та надсилається автору у письмовому вигляді не пізніше наступного робочого дня після закінчення її розгляду. У ній повідомляється про результати розгляду порушених у ній питань із відповідним обґрунтуванням.

У разі визнання за доцільне викладені в електронній петиції пропозиції можуть реалізовуватися органом, якому вона адресована, шляхом прийняття з питань, віднесених до його компетенції, відповідного рішення.

Відповідальність за зміст електронної петиції несе автор (ініціатор) електронної петиції. Згідно статті 26 Закону України «Про звернення громадян» подання громадянином звернення, яке містить наклеп і образи, дискредитацію органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та їхніх посадових осіб, керівників та інших посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності, заклики до розпалювання національної, расової, релігійної ворожнечі та інших дій, тягне за собою відповідальність, передбачену чинним законодавством [5].

Варто зазначити, що електронні петиції є інструментом посилення взаємодії між владою та громадянами, оскільки виступають інноваційним і ефективним засобом сприяння взаємодії між владою та громадянами. Цей механізм створює простір для активного висловлення громадської думки та забезпечує більш прямий та доступний шлях комунікації.

Електронні петиції означають прозорість та відкритість рішень, оскільки сприяють збільшенню прозорості та відкритості у процесах ухвалення рішень владою. Громадяни мають можливість в реальному часі слідкувати за розглядом петицій, а отримання відповідей на офіційному веб-сайті підсилює відчуття участі та важливості їхнього голосу.

Електронні петиції активізують громадянське суспільство, оскільки засіб електронних петицій активізує громадянське суспільство, стимулюючи громадян до активного висловлення своїх потреб, інтересів та поглядів. Це сприяє формуванню відповідального громадянського суспільства, що бере участь у формулюванні політичних рішень.

Завдяки електронній формі петицій, розгляд може відбуватися невідкладно та ефективно. Оприлюднення інформації про початок розгляду та набір необхідної кількості підписів визначає конкретні терміни, що сприяє швидкому вирішенню актуальних питань.

Електронні петиції можуть спонукати владні органи до активного врахування громадської думки у процесі ухвалення рішень. Засіб цей створює можливість для влади слухати та реагувати на реальні потреби громадян, підвищуючи рівень довіри до владних структур.

Важливим аспектом є можливість громадян вільно висловлювати свої погляди та думки через електронні петиції, забезпечуючи таким чином захист права на свободу висловлення. Це сприяє розвитку демократичних цінностей у суспільстві.

Визначення відповідальності за зміст петицій покладає відповідальність на їхніх авторів, що сприяє обґрунтованому та об'єктивному висловленню вимог та пропозицій. Це робить електронні петиції ефективним і відповідальним інструментом комунікації між владою та громадянами.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Резюмуючи зазначимо, що електронна петиція дозволяє залучати більше громадян до

активної участі в управлінні справами держави, робить процес прийняття рішень більш прозорим та демократичним. Такий підхід сприяє покращенню взаєморозуміння між владою та громадянами, а також стимулює взаємну відкритість та відповідальність сторін. Застосування електронних інструментів комунікації, зокрема електронної петиції, відкриває нові можливості для зміцнення взаємодії між владою та громадянами, роблячи процес управління більш адаптивним до потреб суспільства.

Література

1. Романов А. І., Денисюк С. Г. Особливості комунікації між владою та громадянами в Україні. Матеріали XLIX науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ (Вінниця, 27-28 квітня 2020 р.). URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2020/paper/view/10104/8464> (дата звернення: 03.12.2023).
2. Каретна О. О. Теоретичний аналіз інтерації влади і громадянського суспільства та їх прояви в українському суспільстві. *Актуальні проблеми політики*. 2019. Вип. 63. С. 48-59. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/63_2019/6.pdf (дата звернення: 03.12.2023).
3. Тибінка Х. Консультації з громадськістю – інструмент діалогу між владою та громадою. *UPLAN*. 2020. № 27. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/konsultatsii-z-hromadskistiю-instrument-dialohu-mizh-vladoiu-ta-hromadoiu/> (дата звернення: 03.12.2023).
4. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96 – ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 03.12.2023).
5. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 року №

393/96 – ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 03.12.2023).

6. Про Порядок розгляду електронної петиції, адресованої Президентові України : Указ Президента України від 28 серпня 2015 року № 523/2015. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/523/2015#Text> (дата звернення: 03.12.2023).
7. Про затвердження Порядку розгляду електронної петиції, адресованої Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2016 року № 457. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.12.2023).

References

1. Romanov, A. I., & Denysiuk, S. H. (2020). Osoblyvosti komunikatsii mizh vladoiu ta hromadianamy v Ukraini [Features of communication between the government and citizens in Ukraine]. *Materialy XLIX naukovo-tekhnichnoi konferentsii pidrozdiliv VNTU, Vinnytsia*. Retrieved from <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2020/paper/view/10104/8464> [in Ukrainian].
2. Karetna, O. O. (2019). Teoretychnyi analiz interaktsii vlady i hromadianskoho suspilstva ta yikh proiavy v ukrainskomu suspilstvi. Aktualni problemy polityky [Theoretical analysis of the interaction between the government and civil society and its manifestations in Ukrainian society]. *Aktualni problemy polityky – Current issues in politics*, 63, 48-59 [in Ukrainian].
3. Tybinka, Kh. (2020). Konsultatsii z hromadskistiu – instrument dialohu mizh vladoiu ta hromadoiu [Public consultations are a tool for dialogue between the government and citizens].

- between the government and the community]. *UPLAN*. Retrieved from <https://uplan.org.ua/analytics/konsultatsii-z-hromadskistiu-instrument-dialohu-mizh-vladoiu-ta-hromadoiu/> [in Ukrainian].
4. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine]. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
 5. Pro zvernennia hromadian: Zakon Ukrainy [On citizens' appeals: Law of Ukraine]. (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – The Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
 6. Poriadok rozghliadu elektronnoi petytsii, adresovanoi Prezydentovi Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy [Procedure for reviewing an electronic petition addressed to the President of Ukraine: Decree of the President of Ukraine]. (2015). *Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiyni vebportal – Verkhovna Rada of Ukraine Official webportal*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/523/2015#Text> [in Ukrainian].
 7. Pro zatverdzhennia Poriadku rozghliadu elektronnoi petytsii, adresovanoi Kabinetu Ministriv Ukrainy: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [Procedure for reviewing an electronic petition addressed to the Cabinet of Ministers of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (2016). *Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiyni vebportal – Verkhovna Rada of Ukraine Official webportal*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-2016-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].